



03.12.2020. Од оснивања 1945. године, Уједињене нације (УН) истичу своју посвећеност и позивају на стварање инклузивних, приступачних и одрживих друштава и заједница - нарочито усвајањем Универзалне декларације о људским правима 1948. године. Током времена, УН су свој фокус усредсредиле на промовисање добробити за људе који живе са инвалидитетом, а 1992. године затражиле су да се 3. децембра сваке године обележи Међународни дан особа са инвалидитетом.

Овај датум припада свима: људима, организацијама, агенцијама, добротворним организацијама- сви они имају виталну улогу у идентификовању и решавању дискриминације, маргинализације, искључења и неприступачности са којом се суочавају многи људи који живе са инвалидитетом.

Међународни дан особа са инвалидитетом је само један дан у међународном календару, али симболизује акције које би требало предузимати свакодневно како би се створиле заједнице које су разнолике и прихватљиве за све људе.

Обележава се сваке године 3. децембра са циљем да се промовише пуно и равноправно учешће особа са инвалидитетом.

Једна милијарда људи, или 15% светске популације, има неки облик инвалидитета. Преваленција је већа у земљама у развоју, где особе са инвалидитетом чешће имају нижи степен образовања, лошије здравствене исходе, нижи ниво запослености и веће стопе сиромаштва.

Пандемија КОВИД-19 дубоко је погодила заједнице широм света, посебно осетљиве групе. Како пандемија КОВИД-19 и даље има широко распрострањене ефекте,

поставља се једно питање: како се можемо позабавити дуготрајним системским неједнакостима које су сада још видљивије?

Одељење за економске и социјалне проблеме особа са инвалидитетом Уједињених нација позива да се 3. децембар 2020. године, Међународни дан особа са инвалидитетом, обележи широм света са темом „Изградити бољи свет после ковида-инклузиван, приступачан и одржив за све особе“ и обележаваће се од 30. новембра до 4. децембра, укључујући 13. Конференцију држава потписница Конвенције о правима особа са инвалидитетом.

Многе организације у свету обележавају овај дан...

Водећа порука ове године гласи: „Нису све инвалидности видљиве“, са фокусом на разумевање инвалидитета који нису одмах уочљиви, као што су менталне болести, хронични бол или умор, оштећење вида или слуха, итд.

Од једне милијарде људи у свету који живе са неким инвалидитетом, процењује се да 450 милиона живи са менталним или неуролошким болестима а две трећине ове популације неће потражити стручну медицинску помоћ, углавном због стигме, дискриминације и занемаривања.

Процењује се да 69 милиона особа сваке године широм света претрпи трауматске повреде мозга, док је једно од 160 деце идентификовано у спектру аутизма.

Ово су само неки примери милиона људи који тренутно живе са инвалидитетом који није одмах уочљив, и подсетник на важност уклањања баријера за све људе који живе са инвалидитетом, и видљивим и невидљивим.

Током пандемије, изолација, прекид комуникације, ремећење рутинских поступака и смањена доступност услуга, здравствених и осталих, у великој мери утичу на живот и ментално благостање особа са инвалидитетом.

На овај дан се подржава:

Препознавање и вредновање разноликости заједнице, неговање улоге коју сви имамо, без обзира на наше способности;

Разумевање и учење из искустава људи који живе са инвалидитетом;

Акција сви људи, организације, агенције и добротворне организације не само да показују подршку Међународном дану особа са инвалидитетом, већ се и посвећују мисији да ће створити свет који карактеришу једнака људска права.

Ово је Дан за оптимизам - окренути се будућности и стварању света у коме човека не карактеришу његове инвалидности, већ његове способности!

Светска здравствена организација (СЗО) се такође придружује партнерима у обележавању 3. децембра, Међународног дана особа са инвалидитетом – “Дана за све”. Упркос чињеници да инвалидност представља стање организма и да ће готово сви људи у неком тренутку свог живота имати привремено или трајно анатомско или функционално оштећење на нивоу органа или делова тела, мало земаља има успостављене одговарајуће механизме да у потпуности одговоре на потребе особа са инвалидитетом.

Међутим, нису све особе са инвалидитетом подједнако угрожене. Квалитет живота ових особа умногоме зависи од контекста у којем живе и од тога да ли имају обезбеђен приступ услугама здравствене заштите, образовању и запослењу.

Незадовољене потребе за здравственом заштитом-резултати истраживања у свету

Особе са инвалидитетом чешће траже услуге здравствене заштите, али их у мањој мери остварују. На пример, истраживање међу особама са озбиљним менталним поремећајима показало је да између 35% и 50% њих у развијеним земљама и између 76% и 85% у земљама у развоју, није добило третман током године пре истраживања.

Активности промоције здравља и превенције су недовољно усмерене ка особама са инвалидитетом. На пример, жене са инвалидитетом ређе обављају превентивни преглед у циљу раног откривања рака дојке и рака грлића материце у односу на жене без инвалидитета. Особама са интелектуалним оштећењима се ређе проверава телесна тежина. Адолесценти и одрасли са инвалидитетом су чешће искључени из програма сексуалног образовања.

Такође, особе са инвалидитетом могу искусити већу рањивост у случају појаве пратећих стања (уринарна инфекција, бол, остеопороза), коморбидитета (дијабетес), превременог старења, уколико имају ризично понашање по здравље (пушење, физичка неактивност). У овој популацији се бележе веће стопе превремене смртности. Нпр. истраживање спроведено у Великој Британији открило је да су људи са поремећајима менталног здравља и интелектуалним оштећењима имали краћи животни век.

Препреке за здравствену заштиту особа са инвалидитетом

Превисоки трошкови

Приступачност здравствених услуга и превоза су два главна разлога због којих особе са инвалидитетом не добијају потребну здравствену заштиту у земљама са ниским приходима.

Ограничена доступност услуга

Недостатак одговарајућих услуга за особе са инвалидитетом представља значајну препреку здравственој заштити.

Физичке баријере

Неуједначен приступ зградама (болнице, домови здравља), неприступачна медицинска опрема, лоша сигнализација, уски улази, унутрашње степенице, неадекватни простори за тоалет и неприступачна паркинг места стварају препреке у здравственим установама. На пример, жене са потешкоћама у кретању често нису у могућности да приступе скринингу рака дојке и грлића материце јер столови за преглед нису прилагодљиви по висини, а мамографска опрема је прилагођена женама које могу да стоје.

Неадекватне вештине и знање здравствених радника

Подаци истраживања у свету показују да је више него двоструко вероватније да ће особе са инвалидитетом изјавити да су вештине пружалаца здравствених услуга неадекватне за задовољење њихових потреба, четири пута већа вероватноћа да неадекватно поступају према њима и скоро три пута већа вероватноћа да им неће бити пружена услуга.

Решавање препрека за здравствену заштиту особа са инвалидитетом

Владе земаља могу побољшати здравствене исходе за особе са инвалидитетом побољшавајући приступ квалитетним, здравственим услугама, уз најбоље коришћење расположивих ресурса.

Пружање услуга

Обезбедити широк спектар прилагођавања како би се олакшао приступ здравственим услугама. На пример, промена физичког распореда клиника како би се обезбедио приступ особама са потешкоћама у кретању или саопштавање здравствених информација у приступачним форматима као што је Брајева азбука за слабовиде особе.

Оснажити људе са инвалидитетом да максимално побољшају своје здравље путем пружања информација, обуке и вршњачке подршке

Промовисати рехабилитацију у заједници како би се особама са инвалидитетом олакшао приступ постојећим услугама.

Утврдити групе којима су потребни алтернативни модели пружања услуга.

Људски ресурси

Интегрисати образовање о инвалидитету у основно и континуирано образовање за све здравствене раднике.

Обучити раднике у заједници тако да могу имати улогу у превентивним здравственим услугама.

Дати смернице засноване на доказима за процену и лечење.

Подаци и истраживања

Обезбедити податке о особама са инвалидитетима у циљу пружања континуиране подршке.

Спровести више истраживања о потребама, препрекама и здравственим исходима за особе са инвалидитетом.

